Klachtencommissie Mediant

UITSPRAAK

KC 573/21-05

De klachtencommissie Mediant voor cliënten (hierna te noemen: de commissie) heeft het volgende vastgesteld, overwogen en geoordeeld over de Wvggz-klacht van [klager] tijdens de opname bij Mediant in het kader van de Wet verplichte ggz (Wvggz).

Gezien

- De klachtbrief van [klager] van 18 augustus 2021
- De beschikking crisismaatregel van 15 januari 2021
- De machtiging voortzetting crisismaatregel van 20 januari 2021
- De zorgmachtiging van 19 februari 2021
- De brief "Informatie over het verlenen van verplichte zorg (art. 8:9 lid 3)" met de bijlage "Beslissing verlenen verplichte zorg (art.8:9 Wvggz)" van 22 januari 2021
- De (concept)brief "Informatie over het verlenen van verplichte zorg (art. 8:9 lid 3)" met de bijlage "Beslissing verlenen verplichte zorg (art.8:9 Wvggz)" van 25 januari 2021
- De rapportages van aangeklaagden in het dossier van klager die de klachtencommissie met toestemming van klager heeft ingezien. De commissie had geen toestemming van klager om andere onderdelen van het dossier in te zien.

Gehoord

- [klager], bijgestaan door de patiëntenvertrouwenspersoon
- [aangeklaagde] (psychiater, optredend als aangeklaagde 1)
- [aangeklaagde] (sociaal psychiatrisch verpleegkundige, optredend als aangeklaagde 2)
- [aangeklaagde] (verpleegkundig specialist GGZ, optredend als aangeklaagde 3)

tijdens de zitting op 17 september 2021.

De commissie heeft de toenmalige zorgverantwoordelijke van klager niet kunnen horen omdat zij niet meer werkzaam was bij Mediant.

De klacht

In overleg met klager is de klacht opgedeeld in vijf klachtonderdelen, waarvan twee Wvggz- en drie Wkkgz-klachtonderdelen. Deze uitspraak betreft de ter zitting behandelde Wvggz-klachtonderdelen, te weten:

1) Opname in een accommodatie op grond van een (machtiging voortzetting) crisismaatregel
2) Toediening van medicatie

De feiten

Klager is op 15 januari 2021 opgenomen in de kliniek Helmer-Es op grond van een crisismaatregel. De rechtbank heeft op 20 januari 2021 een machtiging voortzetting crisismaatregel verleend. Hierin is vermeld dat bij betrokkene sprake is van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel, gelegen in maatschappelijke teloorgang, ernstig lichamelijk letsel en ernstige financiële schade. Vermoed wordt dat dit nadeel voortvloeit uit een manisch-psychotisch toestandsbeeld als gevolg van een psychische stoornis. Op 19 februari 2021 heeft

de rechtbank een zorgmachtiging verleend voor de duur van zes maanden, geldende tot en met uiterlijk 19 augustus 2021. Ter afwending van het ernstig nadeel heeft de rechtbank beslist dat bij wijze van verplichte zorg de volgende maatregelen kunnen worden getroffen tijdens de geldigheid van de (machtiging tot voortzetting van de) crisismaatregel en zorgmachtiging:
- toedienen van vocht, voeding en medicatie, alsmede het verrichten van medische controles of andere medische handelingen en therapeutische maatregelen, ter behandeling van een psychische stoornis, dan wel vanwege die stoornis, ter behandeling van een somatische aandoening;
- beperken van de bewegingsvrijheid;
- insluiten
- uitoefenen van toezicht op betrokkene;
- aanbrengen van beperkingen in de vrijheid het eigen leven in te richten;
- opnemen in een accommodatie.

Volgens de registratie van de toegepaste verplichte zorg is in de periode 20 januari – 24 februari 2021 medicatie als verplichte zorg toegepast (oraal en via intramusculaire injecties). Klager is op 16 maart 2021 uit de kliniek ontslagen.

Standpunten klager

1) Opname in een accommodatie op grond van een (machtiging voortzetting) crisismaatregel

Klager stelt dat zij ten onrechte op 15 januari 2021 met een crisismaatregel bij Mediant werd opgenomen. Hiervoor voert klager het volgende aan:

- Er is geen diagnose van een psychische stoornis. In de crisismaatregel staat dat zij een schizofreniespectrum- of ander psychotische stoornis zou hebben en tijdens de opname werd gesteld dat zij zou lijden aan een bipolaire stoornis, maar van beide stoornissen is volgens klager geen sprake. Klager vraagt zich af hoe het kan dat Mediant haar na drie huisbezoekjes uit haar huis haalt terwijl zij geen psychische stoornis heeft en er niets aan de hand is. Blijkbaar is het niet toegestaan emoties te tonen en muziek te draaien en te dansen in je eigen huis;
- Er was geen sprake van gevaar zichzelf iets aan te doen en van maatschappelijke teloorgang door het verlies van haar werk en het uitgeven van veel geld. Klager stelt dat haar familie, met wie zij weinig contact heeft, Mediant onjuist over haar gedragingen heeft ingelicht omdat zij zich ten onrechte zorgen over haar maakte. Klager stelt dat zij als zzp'er in de zorg werkzaam is en dat een opdracht die haar was toegezegd niet doorging. Ook ontkent klager suïcidale uitingen op sociale media te hebben gedaan. Mediant hechtte geloof aan wat anderen, die zij bijna nooit ziet, over haar vertelden.

2) Toediening van medicatie

Klager stelt dat Mediant haar tegen haar wil langdurig medicatie heeft toegediend hoewel zij al 44 jaar gezond is en er geen diagnose was gesteld. Klager geeft aan dat zij meer voor een menselijke aanpak is, waarbij je echt naar het verhaal van de cliënt luistert. Mediant hamerde alleen maar op het innemen van medicatie. Van deze medicatie werd klager ook erg wazig.

Standpunten aangeklaagden

1) Opname in een accommodatie op grond van een (machtiging voortzetting) crisismaatregel

Aangeklaagde 1 geeft aan dat hij als psychiater van de crisisdienst werd gevraagd te beoordelen of het gedrag van klager tot ernstig nadeel leidde nadat huisarts en naasten van klager melding hadden gemaakt van een zorgwekkende situatie. Klager had door ongepast gedrag haar baan verloren en gaf (te) veel geld uit aan anderen. Aangeklaagde 1 oordeelde in het eerste contact met klager dat zij heel druk was, veel en hard sprak en harde muziek had opstaan, maar dat hij een onmiddellijke opname niet noodzakelijk achtte. Nadat informatie was verkregen dat klager op sociale media berichten had geplaatst die wezen op suïcidaliteit (klager gaf onder andere aan naar Michael Jackson toe te willen) is klager opnieuw bezocht. Aangeklaagde 1 oordeelde tijdens dit bezoek dat klager gedrag vertoonde dat passend is bij een manisch beeld, te weten snel en niet te volgen denken en een stemmingsontregeling, en dat een opname vanwege onmiddellijk dreigend nadeel geïndiceerd was. Op dat moment was niet duidelijk waardoor de ontregeling bij klager werd veroorzaakt. Vermoed werd dat het manisch beeld voortkwam uit een stoornis in het psychotisch spectrum of een stemmingsstoornis. Er is geprobeerd klager te overtuigen vrijwillig mee te gaan, maar dat wilde zij niet. Aangeklaagde 2 stelt dat het gezien het toestandsbeeld van klager niet mogelijk was een adequaat gesprek met klager te voeren en tot samenwerking te komen en dat een opname noodzakelijk was om het beeld te doen opklaren.

2) Toediening van medicatie

Aangeklaagde 3 stelt dat voor behandeling van het manisch-psychotisch toestandsbeeld van klager naast het bieden van rust en structuur ook medicatie noodzakelijk was. Zonder medicatie zou het niet gelukt zijn om het toestandsbeeld te stabiliseren. Er was geen mogelijkheid voor een medicamenteuze behandeling op basis van vrijwilligheid omdat klager geen ziektebesef en –inzicht had en consequent weigerde de aangeboden medicatie in te nemen. De samenwerking met medewerkers verliep moeizaam en over medicatiegebruik konden geen afspraken worden gemaakt. De medicatie had als effect dat het psychiatrische toestandsbeeld verbeterde, samenwerking met klager mogelijk werd en dat zij op 16 maart 2021 met ontslag uit de kliniek kon.

Beoordeling van de klachtonderdelen

1) Opname in een accommodatie op grond van een (voortgezette) crisismaatregel

Beoordeling formele vereisten
Verplichte zorg in de vorm van opname in een accommodatie is benoemd in de (machtiging tot voortzetting) crisismaatregel. Daarmee is voldaan aan artikel 8:7 lid 2 Wvggz en mag de zorgaanbieder deze verplichte zorg uitvoeren mits daartoe een schriftelijke beslissing is genomen conform de eisen van art. 8:9 Wvggz.
In de beslissing d.d. 22 januari 2021 is opgenomen dat aan klager vanaf 15 januari 2021 verplichte zorg in de vorm van opname in een accommodatie wordt verleend.

De beslissing tot uitvoering van de verplichte zorg voldoet aan de in de Wvggz genoemde zorgvuldigheidseisen, te weten: het beoordelen van de actuele gezondheidssituatie waarbij met betrokkene wordt gesproken, het op schrift stellen en motiveren van de beslissing en het door de geneesheer-directeur in kennis stellen van betrokkene van de beslissing, de klachtwaardigheid en de mogelijkheid van advies en bijstand door een patiëntenvertrouwenspersoon (art. 8:9 lid 1, 2 en 3 Wvggz).

Ten aanzien van de termijn van het uitreiken van de beslissing aan klager merkt de commissie het volgende op. Uit de jurisprudentie (arrest Hoge Raad 18 december 2020; ECLI:NL: HR:2020:2096) blijkt dat de geneesheer-directeur op grond van het zorgvuldigheidsvereiste betrokkene zo spoedig mogelijk dient te informeren over de beslissing. Welke termijn nog aanvaardbaar is, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. De commissie stelt in dit geval vast dat klager de beslissing over opname in de accommodatie op 22 januari 2021, zeven dagen na de opname in de kliniek, heeft gekregen. De commissie kan begrijpen dat de zorgverantwoordelijke heeft gewacht met het opstellen van de beslissing tot het moment dat de rechter een machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel afgaf op 20 januari 2021. Vervolgens duurde het nog twee dagen voordat de beslissing aan klager werd uitgereikt.
Nu de commissie het dossier van klager op dit punt niet kan inzien en de toenmalige zorgverantwoordelijke niet meer bij de zorgaanbieder werkzaam is, is de commissie niet in staat te oordelen of de gehanteerde termijn in dit geval aanvaardbaar was.

Inhoudelijke beoordeling
Art. 3:3 Wvggz schrijft voor dat verplichte zorg als uiterste middel kan worden verleend indien er geen mogelijkheid is tot passende zorg op vrijwillige basis en er wordt voldaan aan de rechtsbeginselen van subsidiariteit (er zijn geen minder ingrijpende vormen van (verplichte) zorg met hetzelfde effect mogelijk), proportionaliteit (de zwaarte van de maatregel staat in verhouding tot het te voorkomen ernstig nadeel) en doelmatigheid (de maatregel moet effectief zijn in het afwenden van het ernstig nadeel). De commissie toetst of de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg aan klager aan deze rechtsbeginselen voldoen.

De commissie komt op grond van de beschikbare stukken, de rapportages van aangeklaagden in het dossier van klager en het besprokene op de zitting tot de volgende vaststellingen en overwegingen.

Zoals ook reeds door de rechtbank is overwogen in haar beschikking van 20 januari 2021 is de commissie met Mediant van oordeel dat de gedragingen van klager rondom de tijd van de opname duidden op een manisch-psychotisch toestandsbeeld. De commissie is tevens van oordeel dat aangeklaagde 1 in de medische verklaring bij de crisismaatregel en in zijn verklaring op de zitting voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat de diagnose manisch-psychotisch toestandsbeeld in combinatie met verdenking van suïcidaliteit een onmiddellijk dreigend ernstig nadeel veroorzaakte dat een gedwongen opname rechtvaardigde. De rapportage van aangeklaagde 2 in het dossier vermeldt dat klager aangaf naar haar overleden vader en kindje te willen. Klager was niet bereid tot een vrijwillige opname en (verplichte) ambulante zorg, als alternatief voor een opname, werd vanwege het afwijzen van alle aangeboden hulp niet toereikend geacht. Klager heeft weliswaar een geheel andere lezing van de gebeurtenissen rondom de opname, maar de commissie ziet geen reden om aan de zorgvuldigheid van de

crisisbeoordeling door aangeklaagde 1 en de feitelijke grondslag van de zorgen van de familie van klager te twijfelen.

Klager heeft opgemerkt dat zij werd opgenomen op grond van een onjuiste dan wel wisselende diagnose. Hieruit begrijpt de commissie dat klager hierin grond ziet voor een onrechtmatige opname. De commissie volgt klager hierin niet. In de Wvggz is vastgelegd dat opname op grond van een crisismaatregel kan plaatsvinden indien er een ernstig vermoeden bestaat dat het gedrag van de betrokkene als gevolg van een psychische stoornis dreigend ernstig nadeel veroorzaakt (art. 7:1, lid1 sub b Wvggz). De crisisopname van klager voldoet aan deze wettelijke eis. Een crisisopname vereist dus niet dat er eerst uitgebreide diagnostiek naar de aanwezigheid van een psychische stoornis heeft plaatsgevonden.

Gelet op bovenstaande is de commissie van oordeel dat aangeklaagden de noodzaak van een opname om een crisissituatie af te wenden afdoende hebben gemotiveerd waarbij tevens is voldaan aan de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid. Dit leidt tot de conclusie dat de opname in het kader van verplichte zorg als uiterste middel werd toegepast. De klachtencommissie laat de beslissing in stand en verklaart het klachtonderdeel ongegrond.

2) Toediening van medicatie

Beoordeling formele vereisten
In de 8:9-brief van 22 januari 2021 is alleen opgenomen dat medicatie in het kader van verplichte zorg op 20 januari 2021 aan klager is toegediend. Na onderzoek is het de commissie gebleken dat de 8:9-brief met de beslissing tot het (langdurig) verlenen van verplichte zorg in de vorm van medicatie d.d. 25 januari 2021 niet aan klager en haar advocaat is uitgereikt. Daardoor is klager niet schriftelijk op de hoogte gesteld van de beslissing en de onderbouwing hiervan, de klachtwaardigheid van de beslissing en de mogelijkheid ondersteuning van de patiëntenvertrouwenspersoon te ontvangen. Het nemen van deze beslissing was een vereiste omdat klager zich verzette tegen de toediening van medicatie.

Van deze beslissing bestaat alleen een conceptversie in het dossier. Deze heeft de commissie ingezien. Aangeklaagde 3 heeft de commissie medegedeeld dat wegens aanhoudende problemen in het digitale systeem dat het zorgproces ondersteunt destijds de 8:9-brief niet op de juiste wijze kon worden gegenereerd. In de concept uitvoeringsbeslissing die de commissie heeft ingezien staat diverse malen de verplichte zorg in de vorm van medicatie vermeld. Uit de registratie van de verplichte zorg die bij klager is toegepast blijkt dat het gaat om alle afzonderlijke momenten van toediening van medicatie (oraal en via injectie) in de periode 20 januari – 24 februari 2021. Dit is overigens opmerkelijk omdat de uitvoeringsbeslissing van 25 januari 2021 dateert.

De commissie is van oordeel dat Mediant door het niet uitreiken van de beslissing tot het langdurig toedienen van medicatie in het kader van verplichte zorg aan klager en haar advocaat niet heeft voldaan aan haar informatieverplichtingen. De commissie verklaart de klacht over dit klachtonderdeel vanwege dit formeel verzuim gegrond.

Nu niet is voldaan aan de formele vereisten van artikel 8:9 lid 3 Wvggz komt de commissie niet toe aan de inhoudelijke beoordeling van de klacht tegen verplichte zorg in de vorm van toediening van medicatie. Daarbij heeft de commissie ook in overweging genomen dat zij slechts beperkte inzage in het dossier heeft en zich daardoor onvoldoende op de hoogte kan stellen van de gezondheidssituatie van klager ten tijde van de beslissing tot het toedienen van medicatie.

Schadevergoeding

Op grond van artikel 10:11 Wvggz kan klager de commissie verzoeken een schadevergoeding toe te kennen. De schadevergoeding wordt naar billijkheid vastgesteld.

Klager heeft verzocht om vergoeding van de schade die zij heeft geleden als gevolg van de opname bij Mediant van 15 januari tot 16 maart 2021. Deze schade bestaat volgens klager uit financiële schade omdat zij als zzp'er in deze periode geen inkomsten had en zij het eigen risicobedrag van haar zorgverzekering moest betalen.

De commissie heeft de klacht over de toepassing van verplichte zorg in de vorm van opname in een accommodatie ongegrond verklaard. De commissie acht het tevens niet aannemelijk dat klager in enig opzicht is benadeeld door het vrij laat uitreiken van de beslissing tot opname in het kader van de Wvggz van 22 januari 2021. Er is daarom naar het oordeel van de commissie geen aanleiding voor het toekennen van een schadevergoeding. Het verzoek om vergoeding van geleden schade wordt afgewezen.

Beslissing

De commissie acht op grond van bovenstaande overwegingen het klachtonderdeel *opname in een accommodatie* **ongegrond** en het klachtonderdeel *toediening van medicatie* op grond van schending van de informatieverplichtingen **gegrond**.

De commissie wijst het verzoek om schadevergoeding af.

Deze beslissing is op 30 september 2021 door de klachtencommissie genomen. De schriftelijke uitspraak is op 6 oktober 2021 aan klager, patiëntenvertrouwenspersoon, geneesheer-directeur, raad van bestuur zorgaanbieder en de IGJ verzonden.

Mr. [naam]
Voorzitter

Namens deze:

[naam]
Ambtelijk secretaris

Tegen deze uitspraak kan op grond van art. 10:7 Wvggz binnen zes weken na kennisneming van de uitspraak beroep worden ingesteld bij de rechtbank Overijssel.